

ВІДЗИВ

офіційного опонента к.п.н. Н.С. Гомелі

про рукопис дисертації **Ткаченко Ольги Василівни**

«Професійно-педагогічна підготовка

агрономів-дослідників в аграрних університетах»,

поданої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук

за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність теми виконаної роботи та її зв'язок

з планами відповідних галузей науки

Сучасна професійно-педагогічна освіта зазнає радикальних змін, зважаючи на соціальні перетворення в Україні. Адаптація вищої освіти до критеріїв Європейського Союзу потребує розробки нових підходів до побудови професійної підготовки майбутніх фахівців педагогічної галузі, зокрема агрономів-дослідників на магістерському освітньому рівні вищої освіти в аграрних університетах. Означена проблема є провідною у дисертаційному дослідженні Ткаченко Ольги Василівни «Професійно-педагогічна підготовка агрономів-дослідників в аграрних університетах».

Насамперед до основних резервів дисертантка відносить створення комплексного навчально-методичного забезпечення професійно-педагогічної підготовки з урахуванням результатів наукових досліджень та перспектив розвитку наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності в аграрних університетах для формування мотивації й спрямованості магістрантів до здійснення професійно-педагогічної діяльності.

Зміст рукопису засвідчує, що дисертація О.В. Ткаченко – це успішна спроба здійснення цілісного, комплексного аналізу проблеми професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників в аграрних університетах. Саме у такому контексті розкривається зміст і логіка дисертаційного дослідження, яке є безперечно актуальним.

Актуальність підсилюється і виявленими дисертанткою

суперечностями, які існують сьогодні між: зростанням вимог суспільства до якості професійно-педагогічної діяльності викладачів аграрних університетів, яку спрямовано на підготовку конкурентоспроможних фахівців аграрного сектору економіки, та недостатньою увагою до створення ефективної системи забезпечення якості вищої освіти згідно зі стандартами і рекомендаціями європейського простору; сучасними потребами інтеграції наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності закладів вищої освіти аграрного профілю і недооцінкою важливості професійно-педагогічної підготовки аграріїв-дослідників на магістерському рівні вищої освіти; зростанням потреби аграрних університетів у кваліфікованих викладачах і недостатнім рівнем їх готовності до професійно-педагогічної діяльності; сучасними вимогами до навчально-методичного забезпечення професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників і недостатньо якісним рівнем його розроблення у закладах вищої освіти аграрного профілю.

Дисертаційне дослідження є складовою науково-дослідної роботи Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України «Естетичні та етичні чинники розвитку професійного досвіду викладачів вищих педагогічних навчальних закладів» (РК № 011U003167) виконаної відповідно до тематичного плану. Тему дисертації затверджено вченою радою Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України (протокол № 4 від 26 лютого 2015 р.) та узгоджено у Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 6 від 29 вересня 2015 р.).

**Ступінь обґрунтованості використаних методів,
отриманих результатів і положень дисертації**

Проведений аналіз дисертації Ткаченко Ольги Василівни дає підстави розглядати її як завершений та цілісний доробок з проблеми, важливої для вітчизняної професійно-педагогічної науки та освітянської практики. Науково-понятійний апарат дисертації визначено відповідно вимогам до

такого рівня робіт і є достатнім для розв'язання окреслених дисертантом завдань.

Теоретико-методологічними засадами дослідження стали фундаментальні положення щодо пріоритету гуманістичної парадигми освіти, випереджувального підходу до професійно-педагогічної підготовки фахівця аграрної галузі, яка має орієнтуватися на високий рівень професійної компетентності, конкурентоспроможності фахівців на ринку праці. Методологічними орієнтирами стали ідеї практико-орієнтованого, компетентнісного, особистісно-орієнтованого та андрагогічного підходів як усебічних та багаторівневих способів аналізу досліджуваних педагогічних явищ і процесів.

Дисертація, на наш погляд, є змістовним дослідженням, що представляє собою плідну спробу системно проаналізувати та структурно інтегрувати наукові педагогічні розвідки та знання з особливостей професійно-педагогічної підготовки майбутніх агрономів-дослідників, що несе в собі провідні ідеї гуманізму, сприяє визнанню майбутнього викладача як індивідуальності, унікальності, неповторності та спрямована на створення належних умов для постійної самоосвіти, самовдосконалення, розвитку дослідницьких здібностей, які сприяють підвищенню фахової майстерності, досягненню найвищого рівня творчості та самореалізації у майбутній професійно-педагогічній діяльності.

Комплекс теоретичних, емпіричних і методів математичної статистики (аналіз, узагальнення, теоретичне моделювання, анкетування, бесіди, педагогічне спостереження, опитування, тестування, статистична обробка даних) дозволив перевірити ефективність моделі професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників.

Представлені в рукописі висновки є чіткими і логічно вмотивованими, що є свідченням уміння автора ставити та розв'язувати наукові завдання, робити теоретичні висновки на основі аналізу й узагальнення фактологічного матеріалу. Результати дисертації представлені у достатній кількості

публікацій у фахових збірниках, часописах України, у зарубіжних наукових виданнях.

Найбільш істотні наукові результати та нові факти

Ткаченко Ольгою Василівною вперше розкрито сутність професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників в аграрних університетах; теоретично обґрунтовано і розроблено модель професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників в аграрних університетах на засадах практико-орієнтованого, компетентнісного, особистісно-орієнтованого й андрагогічного підходів, що охоплює методологічно-цільовий, дидактично-методичний, організаційно-процесуальний та оцінно-результативний структурні блоки; виявлено педагогічні умови цієї підготовки (формування у магістрантів мотивації до здійснення професійно-педагогічної діяльності; проектування змісту навчальних дисциплін професійно-педагогічної підготовки в умовах кредитно-модульної системи організації освітнього процесу; функціонування школи молодого викладача закладу вищої освіти аграрного профілю).

Розширюючи межі досліджуваної проблеми, О.В. Ткаченко уточнює сутність понять: «професійна підготовка фахівців аграрного профілю», «професійно-педагогічна підготовка агрономів-дослідників», «готовність агрономів дослідників до здійснення професійно-педагогічної діяльності».

Оцінка змісту та завершеності дисертації

Дисертаційна робота містить у своїй структурі три розділи, кожний з яких характеризується певним внеском у розвиток теорії і методики професійної освіти.

У вступі дослідницею кваліфіковано виявлено й обґрунтовано актуальність дослідження, коректно визначено об'єкт, предмет, мету і завдання, основні напрями дослідження, розкрито наукову новизну і практичне значення отриманих результатів, наведено відомості про апробацію й упровадження авторського доробку, що дозволяє характеризувати науково-понятійний апарат як продуманий і обґрунтований.

У першому розділі на основі розгорнутого теоретико-історичного аналізу праць науковців дисертанткою з'ясовано що магістерська програма професійної підготовки агрономів-дослідників не передбачає ґрунтовної педагогічної складової, однак на практиці фахівці вказаної спеціалізації є потенційним резервом підготовки науково-педагогічних кадрів у системі ступеневої аграрної освіти

Здійснений дисертанткою ретроспективний аналіз професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників у контексті становлення та розвитку аграрної освіти слугував теоретичним підґрунтям розкриття сутності означеної підготовки в сучасних закладах вищої аграрної освіти.

У другому розділі розроблено модель професійно-педагогічної підготовки агронома-дослідника в аграрних університетах та визначено педагогічні умови, що забезпечують формування у магістрантів мотивації до здійснення професійно-педагогічної діяльності.

Дослідницею грамотно враховано вимоги освітньо-кваліфікаційних характеристик, освітньо-професійної програми, удосконалено зміст професійно-педагогічної підготовки агронома-дослідника в аграрних університетах.

У третьому розділі представлено зміст і результати дослідно-експериментальної перевірки ефективності моделі професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників в аграрних університетах. Практична реалізація методологічно-цільового, дидактико-методичного, організаційно-процесуального, оцінно-результативного блоків моделі здійснювалась у відповідних природних умовах у процесі підготовки магістрів. Формувальним експериментом була охоплена достатня більшість респондентів у експериментальних та контрольних групах.

До зазначеного додамо, що, поглиблюючи наукове знання про досліджуваний феномен, здобувачка достатньо цілісно, на нашу думку, послуговується кореляційним аналізом набутих даних задля встановлення відповідних взаємозв'язків між структурними компонентами. Відтак,

дисертантка слушно констатує про позитивну динаміку змін щодо рівнів сформованості готовності магістрантів ЕГ до професійно-педагогічної діяльності за усіма показниками визначених критеріїв.

Загальні висновки логічно впливають зі змісту роботи, у концептуальному вигляді відображають основні результати дослідження відповідно до його завдань. У роботі зроблені належні узагальнення.

Відзначаємо й ґрунтовні додатки (16), які поглиблюють й увиразнюють уявлення про якість виконаної роботи та правильно оформлений список використаних джерел.

Значення для науки і практики

Таким чином, одержані наукові результати, що виносяться на захист, є особистим досягненням здобувачки. Вони оприлюднювались та набули практичного значення на науково-практичних конференціях різного рівня в Україні та зарубіжжі. Авторські публікації (19), включаючи навчально-методичний комплекс достатньо цілісно відображають основні результати дослідження та можливість їх упровадження в освітній процес Національного університету біоресурсів і природокористування України (довідка № 0797 від 15.03.2017 р.), Уманського національного університету садівництва (довідка № 01-10/176 від 07.03.2017 р.), Білоцерківського національного аграрного університету (довідка № 01-12/130 від 30.01.2017 р.), Луганського національного аграрного університету (довідка № 01-14/117 від 02.02.2017 р.); Харківського національного аграрного університету імені В. В. Докучаєва (довідка № 362/01-24 від 21.03.2017 р.).

Ми вбачаємо практичне значення дослідження передусім у розробленні та впровадженні в освітню практику аграрних університетів навчально-методичного комплексу, що включає: програму та методичні розробки занять постійно діючого навчально-методичного семінару «Школа молодого викладача»; педагогічно-орієнтовані змістові модулі до дисциплін професійної підготовки магістрантів (напрямок підготовки «Агрономія»); практикум з професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників.

Основні результати дослідження, навчально-методичний комплекс можуть бути використані для подальшого вдосконалення теорії і практики вищої аграрної освіти, в системі підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти аграрного профілю, у підготовці посібників, програм навчальних дисциплін, дидактичних комплексів. Основними положеннями і висновками дисертації також можуть послуговуватися і широке коло педагогів-практиків та студенти при підготовці дипломних та магістерських робіт.

Дискусійні положення та зауваження

Дисертаційна робота О.В. Ткаченко не містить значних недоліків, які б могли негативно вплинути на загальну позитивну оцінку отриманих нею результатів, проте маємо звернути увагу на певні дискусійні положення змісту дисертації й висловити у зв'язку з цим окремі зауваження та побажання:

1. Дисертантка здійснила ґрунтовний аналіз теоретичних основ проблеми професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників в аграрних університетах праць вітчизняних авторів. Вважаємо, що вивчення зарубіжного досвіду суттєво збагатило б проблему новими знаннями й методичними рекомендаціями.

2. Цілком правомірно в дисертаційній роботі вказується, що дослідження здійснюється на засадах практико-орієнтованого, компетентнісного, особистісно-орієнтованого та андрагогічного підходів, які належним чином розкриті у дисертації. Разом з тим, на наш погляд, було б доцільним ґрунтуючись на твердженні автора щодо інтеграції фахових і психолого-педагогічних знань у підготовці агрономів-дослідників здійснювати ще й на засадах інтегративного підходу.

3. Позитивно оцінюючи зміст підрозділу 1.2. «Ретроспективний аналіз професійно-педагогічної підготовки фахівців аграрного профілю в контексті становлення та розвитку аграрної освіти, варто зазначити, що постерігається деяка непослідовність у викладі історичних фактів.

4. Автором розроблена модель професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників в аграрних університетах (с. 91, однак вважаємо, що модель набула б глибшого змісту, якщо дисертантка висвітлила в ній обрані педагогічні умови досліджуваного процесу.

5. У тексті дисертації мають місце окремі огріхи редакційного характеру, стилістичні й граматичні неточності.

Рекомендації стосовно використання результатів

Викладені зауваження та побажання не є принциповими і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, яка є самостійним завершеним дослідженням, результати якого можна кваліфікувати як вагомий внесок у теорію і практику професійної педагогіки. Основні положення й висновки дисертації можуть використовуватися для подальшого вдосконалення теорії і практики вищої аграрної освіти, в системі підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти аграрного профілю, у підготовці посібників, програм навчальних дисциплін, дидактичних комплексів..

Ознайомлення з текстом автореферату дисертації дає підстави стверджувати, що за структурою, змістом та оформленням він відповідає вимогам, що ставляться МОН України. Наголосимо, що зміст автореферату на основі положення дисертації є ідентичними.

Отже, варто зазначити, що дисертація Ольги Василівни Ткаченко «Професійно-педагогічна підготовка агрономів-дослідників в аграрних університетах» є актуальним науковим дослідженням, у якому здійснено теоретичне узагальнення й запропоновано модель професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників в аграрних університетах. Результати дослідження відзначаються самостійністю, оригінальністю, науковою новизною, теоретичною і практичною значущістю.

Зміст і оформлення дисертації відповідають вимогам пп. 9, 11–13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою

Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. №567, а її автор О.В. Ткаченко заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри педагогіки і психології, голова циклової комісії психолого-педагогічних дисциплін Київського професійно-педагогічного коледжу імені Антона Макаренка

Н.С. Гомеля

Підпис Гомелі Н.С., засвідчую

Помічник директора з кадрової роботи Київського професійно-педагогічного коледжу імені Антона Макаренка

Т.О. Загляда

14 березня 2018 р.